ਅੰਮਾਰ ਬਾਗਮਦੇਗੇਤ ਸੰ੦ ੧੯੫੬

ਜੋਤਕਪਾਕ

...ARY
PATIALA ...97

ਸਿਖ੍ਯਾ ਗਿਆਨ ਦੀਪਕਾਂ
ਦੀ

ਲੜੀ

ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ

ਸੰਨ ੧੯੧੯ ਈਸਵੀ

ਵਕੀਲ ਹਿੰਦ ਪ੍ਰੈਸ
ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਮੈਂ ਛਪੀ

ਇਸ ਲੜੀ ਦੇ ਵਿੱਚ ਏਹ ਪੋਥੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ - ਅੱਖਰ ਬੋਧਨੀ - ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ - ਦੂਜੀ - ਤੀਜੀ - ਚੌਥੀ - ਪੰਜਵੀਂ - ਛੇਵੀਂ - ਸੱਤਵੀਂ, ਅਰ ਅੱਠਵੀਂ ਪੋਥੀ - ਮਿਣਨ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ - ਗਣਿਤ ਵਿਦ੍ਯਾ - ਅੰਕ ਵਿਦ੍ਯਾ, ਅਰ ਭੂਗੋਲ ਵਿਦ੍ਯਾ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਦੂਜੀ ਤੀਜੀ ਆਦਕ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਹੀਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ - ਪਹਿਲੇ ਤਾਂ ਬਰਨਨ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਬਾਲਕ ਸੁਖਾਲੇ ਹੀ ਪੜ੍ਹਨੇ ਲਗ ਜਾਣ - ਦੂਸਰੇ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦਾ ਬਰਨਨ ਹੋਵੇ ਜੇਹੜੀਆਂ ਨਿੱਤ ਅੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਅਰ ਬਰਨਨ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜਿਸਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਸਤਾਂ ਦੇ ਵਿਖੇ ਵਿਚਾਰਨ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਪੈ ਜਾਵੇ - ਇਸ ਲਈ, ਕਿ ਜਦ ਕੋਈ ਨਵੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਵੇਖਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਅਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਰਸਤਾ ਅੱਗੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਜੇ - ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਪਸੂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ - ਬਨਾਸਪਤੀ ਦੀ - ਅਰ ਧਾਤਾਂ ਦੀ ਵਿਦ੍ਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ - ਖੇਤੀ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਅਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਬਿਵਹਾਰ ਦੀਆਂ - ਚੰਗੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਗੁਣਦਾਇਕ ਗੱਲਾਂ ਜਾਣ ਲੈਣ - ਅਰ ਕੁਦਰਤੀ ਚਮਤਕਾਰ - ਜਿਹਾ ਕੁ - ਪਰਭਾਤ - ਸੰਧ੍ਯਾ - ਸੂਰਜ - ਚੰਦ - ਪੌਣ - ਬੱਦਲ - ਮੀਂਹ - ਬਰਫ਼ - ਆਦਕਾਂ ਦੇ ਬਿਰਤੰਤ ਪਰਗਟ ਹੋਣ - ਅਰ ਬਾਲਕ ਸਮਝਣ ਲਗ ਜਾਣ - ਕਿ ਰੁੱਤਾਂ ਕਿਉਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ - ਦਿਨ ਅਰ ਰਾਤਾਂ ਕਿਉਂ ਵਧਦੇ ਘਟਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ - ਬੱਦਲ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਬਣਦੇ ਹਨ - ਮੀਂਹ ਕਿਉਂ ਵਸਦਾ ਹੈ - ਹਵਾ ਕਿਉਂ ਵਗਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਥੋਂ ਉਪਰੰਦ ਜੇਹੜੇ ਦੇਸ ਨਹੀਂ ਦੇਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਬਿਰਤੰਤ ਸੁਖਾਲੀਆਂ ਸੁਖਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਦੱਸੇ ਹਨ - ਬਰਨਨ ਦਾ ਢੰਗ ਅਜਿਹਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ - ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਬਾਲਕਾਂ ਦਾ ਸਾਰਿਆਂ ਹੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਲੱਗੇ ਅਰ ਭਲੀਆਂ ਅਰ ਪਵਿਤ੍ਰ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ॥

ਭੂਗੋਲ ਵਿੱਚ ਕੁਛ ਕੁਛ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਹਾਲ ਅਰ ਬਹੁਤ ਜਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਕੇ ਅਜਿਹਾ ਮਨੋਹਰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ - ਜੋ ਨਾਵਾਂ ਅਰ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਬਰਨਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ - ਜੋ ਬੇਅਰਥ ਅਰ ਬੇਸੁਆਦੇ ਮਲੂਮ ਹੋਣ ॥

ਭੂਗੋਲ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜੇਹੜੇ ਨਕਸ਼ੇ ਲਾਏ ਹਨ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੀ ਪਲ ਪਲ ਵਿੱਚ ਗਿਆਨ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ - ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੂਰਤਾਂ ਹਨ ਜੋ ਆਪ ਆਪਣੇ ਬਰਨਨ ਦਾ ਹਾਲ ਦਸਦੀਆਂ ਹਨ - ਯੂਰਪ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਕੁੜੀ ਐਸਾ, ਇੱਕ ਮੂਰਤ ਦੇ ਵੇਖਣ ਨਾਲ ਹੀ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਰ ਜੋ ਲੋਕ ਦੇਸ ਪਰਦੇਸ ਦਾ ਪੈਂਡਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ - ਓਹ ਘਰ ਬੈਠੇ ਮੂਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦੇਸਾਂ ਦਾ ਸਤਬੇਤ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਨ - ਪਰ ਬਹੁਤ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਬਰੀਕੀਆਂ ਸਮਝਣੀਆਂ ਅਜੇਹੀਆਂ ਔਖੀਆਂ ਹਨ - ਜਿਹਾ ਕੁ ਓਪਰੀ ਬੋਲੀ ਦੀਆਂ ਪੋਥੀਆਂ - ਇੱਕ ਬਲਦ, ਜਾਂ ਘੋੜੇ, ਜਾਂ ਕੁੱਤੇ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਖਾਕਾ ਖਿੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ - ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਸਮਝ ਲੈਂਦੇ ਹਨ - ਜੋ ਇਹ ਇਸ ਪਸੂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੈ - ਪਰ ਜੇ ਓਹ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਦੀ ਮੂਰਤ ਹੋਵੇ - ਤਾਂ ਐਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ - ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਧਰਤੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ - ਪਾਣੀ ਕਿੱਥੇ ਹੈ - ਬੱਦਲ ਕੇਹੜਾ ਹੈ - ਪਹਾੜ ਕੇਹੜਾ ਹੈ - ਕਿਸ ਕਿਸ ਜਾਤ ਦੇ ਬਿਰਛ ਹਨ - ਕੇਹੜੀ ਵਸਤ ਨੇੜੇ ਹੈ - ਕੇਹੜੀ ਦੂਰ ਹੈ - ਜਦ ਇੱਥੇ ਬੀ ਯੂਰਪ ਦੀ ਤਰਾਂ ਮੂਰਤਾਂ ਦੀ ਚਾਲ ਇਆਣੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਹੀ ਤੁਰ ਪਏਗੀ - ਤਾਂ ਸਭ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਸਮਝਣ ਲਗ ਜਾਣਗੇ - ਅਰ ਉਸਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਣਗੇ ॥

ਅਧਕਾਂ ਅਰ ਛੇਦੇ ਆਦਕਾਂ ਦੇ ਲਾਉਣ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਸੁਖਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਅਰ ਉੱਚਾਰਣ ਬੀ ਠੀਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਇਸੇ ਵਾਸਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੋਥੀਆਂ ਵਿੱਚ ਅਧਕਾਂ ਅਰ ਛੇਦੇ ਆਦਕ ਲਾਏ ਹਨ - ਪਦ ਅੱਖਰ ਅਤ ਤੁਕਾਂ ਸਭ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਅਰ ਖੁੱਲੇ ਖੁੱਲੇ ਲਿਖੇ ਹਨ - ਅਰ ਅਜਿਹੀ ਰੀਤੀ ਰੱਖੀ ਹੈ - ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਪੜ੍ਹਨਾ ਆ ਜਾਵੇ - ਏਹ ਅਧਕ ਆਦ ਮਾਤ੍ਰਾ ਦੇ ਭੇਦ ਸਭ ਅੱਖਰ ਬੋਧਨੀ ਵਿੱਚ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ਹਨ - ਅਰ ਜਿਸ ਸ਼ੱਸੇ ਜ਼ੱਜੇ ਗ਼ੱਗੇ ਆਦਕ ਅੱਖਰਾਂ ਦੇ ਹੇਠ ਬਿੰਦੀ ਹੋਵੇ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਚਾਰਣ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਸ਼ੀਨ ਜ਼ੇ ਗ਼ੈਨ ਦੇ [illegible] ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ ॥ ਏਹ ਸਭ ਪੋਥੀਆਂ ਸਿਖ੍ਯਾ ਸਭਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਉੱਦਮ ਅਰ ਆਗ੍ਯਾ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਈ ਗਿ. ਆਨ ਸਿੰਘ ਜੰਡਿਆਲੀ ਦੇ ਬੇਟੇ ਦਾਸ ਸਰਦੂਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤਰਜਮਾ ਕਰਕੇ ਛਪਵਾਈਆਂ ॥

371.3245
B35G

ਹੱਲ ਜੋੜਣ ਦਾ ਬਰਨਨ

ਦੇਖੋ, ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਹੱਲ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਕੇਹੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ- ਜਿਸ ਦਾ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਿਆ ਚੋਂਦਾ ਹੈ- ਜਦ ਸੂਰਜ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ- ਤਾਂ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਲਕੇ ਖੂਹ ਉੱਤੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ- ਪਲਕੀ ਪਲ ਸਾਹ ਲੈਂਦਾ ਹੈ- ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਕੇ ਠੰਢਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਬਿਰਛਾਂ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੈ- ਠੰਢੀ ਠੰਢੀ ਹਵਾ ਵਿੱਚ ਲੇਟਕੇ ਅਰਾਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ॥ ਥੜ੍ਹੀ ਕੁ ਪਿੱਛੋਂ ਆਕੜ ਭੰਨਕੇ ਉਠ ਬੈਠਦਾ ਹੈ- ਅਰ ਇਸੇ ਮਿਹਨਤ ਵਿੱਚ ਦਿਨ ਲੰਘਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ- ਜਦ ਸੂਰਜ ਡੁੱਬਣ ਲਗਦਾ ਹੈ- ਤਾਂ ਇਹ ਹੱਲ ਖੋਹਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ- ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਘਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੁਛ ਸਾਗ ਪੱਤ੍ਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ- ਘਰਵਾਲੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ॥ ਜਿਮੀਂਦਾਰਨੀ ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹਦੀ ਹੈ- ਗਊ ਨੂੰ ਚੋਂਦੀ ਹੈ- ਇਹ ਮੰਜੇ ਉੱਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੱਕਾ ਪੀਂਦਾ ਹੈ- ਉਹ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਰੋਟੀ ਪਕਾ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਆ ਰੱਖਦੀ ਹੈ- ਇਹ ਬਾਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੈਠਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ- ਵਡਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਦੁੱਖ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਜਦ ਰੋਟੀ ਖਾਕੇ ਲੇਟਦਾ ਹੈ- ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੁਖ ਦੀ ਨੀਂਦਰ ਸੌਂਦਾ ਹੈ- ਜੋ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਨੂੰ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ।

ਮੱਛੀਆਂ ਵਾਲਾ ਮੱਛੀਆਂ ਫੜਦਾ ਹੈ

ਔਹ, ਮੱਛੀਵਾਲੇ ਨੈ ਦਰਿਆ ਦੇ ਵਿੱਚ ਜਾਲ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ-ਦੇਖੀਏ-ਕੁਛ ਆਵੇ-ਜਾਂ ਨਾ ਆਵੇ-ਜੇ ਆਵੇ, ਤਾਂ ਕੀ ਆਵੇ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਆਈਆਂ-ਤਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣਗੀਆਂ-ਬਹੁਤ ਵੱਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਤਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਦਾ ਜਾਲ ਬੀ ਤੋੜ ਜਾਣਗੀਆਂ-ਸਿਆਲ ਹੈ-ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਠੰਢ ਦਾ ਦੁੱਖ-ਉਨਾਲ, ਬਰਸਾਤ ਹੈ-ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਕਹਿਰ ਹੈ-ਕਿਤੇ ਘੁਮਿਣਘੇਰ ਹੈ-ਨਾਲ ਹੀ ਮਗਰਮੱਛ ਦਾ ਡਰ ਹੈ-ਹੜ੍ਹ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਰੋੜ੍ਹਕੇ ਲੈ ਜਾਵੇ-ਪਰ ਪੇਟ ਡਾਢਾ ਬਣਿਆ ਹੈ-ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਪਿਆਸੇ ਹਨ-ਏਤੇ ਦੁੱਖ ਪਿਆ ਸਹਾਰਦਾ ਹੈ॥ ਦੇਖੋ, ਔਹ ਜਾਲ ਪਾ ਦਿੱਤਾ-ਜਾਲ ਸੁੰਗੜਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਜੇਹੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਕੇਹੀਆਂ ਘਾਬਰੀਆਂ, ਘਾਬਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ- ਦੇਖਣਾ, ਦੇਖਣਾ। ਕਿਆ ਉਛੱਲ ਉਛਲਕੇ ਜਾਲ ਉੱਤੋਂ ਦੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ- ਹਾਇ, ਜਿੰਦ ਕੇਹੀ ਪਿਆਰੀ ਹੈ॥ ਮੱਛੀਵਾਲਾ ਜਾਲ ਨੂੰ ਹਿਲੂੰਣਾ ਦੇਕੇ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ-ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ-ਅਰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਉਲੱਦਦਾ ਹੈ-ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਤੜਫਦੀਆਂ ਹਨ-ਆਖਦੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਹੇ ਪੇਟ ਦੇ ਦੁਖਿਆਰੇ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤੇਰਾ ਕੀ ਪੇਟ ਭਰੇਗਾ-ਵਡੀਆਂ ਵਡੀਆਂ-ਮੱਛੀਆਂ ਫੜ, ਜੋ ਨਿੱਕੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿੰਦਾਂ ਬੀ ਬਚ ਜਾਣ, ਅਰ ਤੇਰਾ ਡੰਗ ਬੀ ਲੰਘੇ॥

ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੁਵਾਉਣਾ

ਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲਈ ਬੈਠੀ ਹੈ-ਬੱਚਾ ਮਿੱਠੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ-ਉਹ ਲਾਡ ਭਰੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵੱਲ ਪਈ ਤਕਦੀ ਹੈ-ਅਰ ਮਨ ਵਿੱਚ ਆਖਦੀ ਹੈ-ਮੇਰੀ ਜਿੰਦ, ਕਦ ਉਹ ਦਿਨ ਆਵੇਗਾ, ਜੋ ਮਿੱਠੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇਗਾ-ਬੂਟੇ ਵਾਂਗਾ ਵੱਧ ਲਈ ਫਿਰੇਗਾ-ਫੇਰ ਜੁਆਨ ਹੋਵੇਗਾ-ਵਹੁਟੀ ਵਿਆਹ ਲਿਆਵੇਗਾ-ਅਸੀਂ ਬੁੱਢੇ ਹੋਵਾਂਗੇ-ਤਾਂ ਖੱਟੇ ਕਮਾਏਗਾ-ਆਪ ਖਾਏਗਾ-ਸਾਨੂੰ ਖਵਾਏਗਾ, ਬੱਚਾ ਸੁੱਤਾ ਸੁੱਤਾ ਮੁਸਕੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-ਤਾਂ ਮਾਂ ਦਾ ਤਨ ਮਨ ਖਿੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਹੋਠ ਫੁਲਾਕੇ ਜਦ ਵਿੱਸ ਕੱਢਦਾ ਹੈ-ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਤਾਰਿਆਂ ਭਰੀ ਰਾਤ ਅੱਧੀ ਇਧਰ ਅੱਧੀ ਉਧਰ ਹੈ, ਇਹ ਮਮਤਾ ਦੀ ਮਾਰੀ ਬੈਠੀ ਹੈ, ਥੱਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਲੇਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਉਹ ਬਾਲੀ ਨੀਂਦਰ ਵਿੱਚ ਜਾਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ-ਤਾਂ ਅੱਭੜਵਾਹੀ ਉਠਕੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਬੱਚਾ ਪਹੁ ਫਟਣ ਦੇ ਤੜਕੇ ਜਾਗ ਉਠਦਾ ਹੈ-ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਠ ਬੈਠਦੀ ਹੈ-ਦਿਲ ਕੜ੍ਹੇ ਮੂੰਹ ਧੁਆਉਂਦੀ ਹੈ-ਪਿਆਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਵਿਰਚਾਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਪਰਨੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਪੂੰਝਦੀ ਹੈ-ਅੱਖੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ-ਅਰ ਆਖਦੀ ਹੈ-ਕੇਹਾ ਚੰਦ ਵਰਗਾ ਮੁਖੜਾ ਨਿੱਕਲ ਆਇਆ-ਵਾਹ ਵਾ-ਵਾਹ ਵਾ ! ॥

ਸੁੰਦਰ ਆਪਣੇ ਮਦਰਸੇ ਨੂੰ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਆਪਣੇ ਮਦਰਸੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਅਰ ਮਨ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਕੈਸਾ ਸੁੰਦਰ ਸੁਹਣੀ ਪੈਰ ਤੁਰਦਾ ਹੈ-ਇਕ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਬਸਤਾ ਹੈ-ਇੱਕ ਵਿੱਚ ਪੋਥੀ ਹੈ-ਕੱਲ ਦੀ ਸਿੱਖਯਾ ਯਾਦ ਕਰੀ ਹੈ-ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਸੁਣਾਏਗਾ-ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗਿਣਦੇ ਹੈ-ਇਸੇ ਲਈ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹੈ-ਇਹ ਬੀ ਮਨ ਲਾਕੇ ਲਿਖ੍ਣ ਦਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ-ਬੈਠ ਕਰਕੇ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੈ-ਲੋਕਾਂ ਵਿੱਚ ਵਡਿਆਈਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ-ਅਰ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਦਰ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ-ਦੁਸ਼ਟ ਮੁੰਡੇ ਲੜਦੇ ਝਗੜਦੇ ਹਨ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਥੋਂ ਵੱਖਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ-ਕੋਈ ਗੱਲ ਪੁੱਛੇ ਤਾਂ ਸੱਚ ਸੱਚ ਆਖ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ-ਪ੍ਰੇਮ, ਅਰ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਜੋ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ-ਤਾਂ ਮਾਪੇ ਬੀ ਉਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਮੂੰਹ ਮੰਗੀ ਵਸਤ ਲੈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਖੇਡਣ ਕੁੱਦਣ ਤੇ ਬੀ ਨਹੀਂ ਵਰਜਦੇ-ਇਸ ਤਰਾਂ ਹੱਥ ਪੈਰ ਬੀ ਤਕੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ-ਅਰ ਖੇਡ ਦਾ ਬੀ ਸੁਆਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ-ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਖੇਡਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ-ਤਾਂ ਖੇਡ ਬੀ ਥਕਾ ਦਿੰਦੀ-ਜਦ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇਗਾ-ਅਰ ਪੜ੍ਹ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇਗਾ ਤਾਂ ਵਡਿਆਈ ਪਾਏਗਾ-ਧਨ ਮਾਇਆ ਖਟੇਗਾ-ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਉਜਲਾ ਕਰੇਗਾ ॥ ੧ ॥

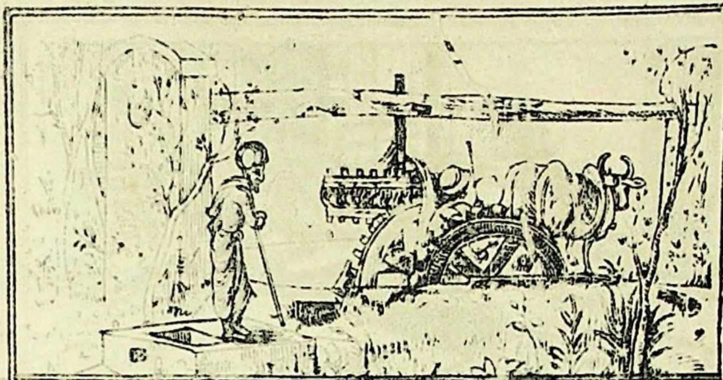

ਕਿਰਸਾਣ ਖੂਹ ਗੇੜਦਾ ਹੈ

ਰਤੀਕੁ ਵੇਖਣਾ! ਔਹ ਬਿਛਾਂ ਦਾ ਕੇਹਾ ਝੁਰਮਟ ਹੈ! ਕਿਆ ਹਰੇ ਹਰੇ ਹਨ! ਔਹ-ਖੂਹ ਹੇਊ-ਕਿਰਸਾਣ ਪੈਲੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ- ਪੈਲੀਆਂ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਹਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ- ਅਰ ਉਸ ਦਾ ਮਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖਕੇ ਹਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਦੇਖਣਾ -ਇਹ ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਤੂੰਤੂ ਮਚਾਉਂਦਾ ਤੁਰਿਆ ਹੈ- (ਹੈਂ), ਔਹ ਕੋਈ ਕਣਕ ਦੇ ਖੇਤ ਵਿੱਚਦੀ ਹੋ ਲੰਘਿਆ ਸੀ- ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਜਰਾ, ਕੇਹਾ ਦੁਹਾਈ ਦਿੰਦਾ ਨੱਠਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਰਸਾਣ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇੱਕ ਇੱਕ ਬੂਟਾ ਪੁਤ੍ਰਾਂ ਵਰਗਾ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ॥ ਇਨਾਂ ਹਰੇ ਹਰੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਉਦਾਲੇ ਕੰਡਿਆਂ ਦੀ ਵਾੜ੍ਹ ਕਿਉਂ ਲਾਈ ਹੈ? ਸਾਗ ਤਰਕਾਰੀ ਬੀਜੀ ਹੋਈ ਹੈ - ਭੁਲਾ ਨਿੱਤ ਵਿਚਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਕਿੱਥੇ ਜਾਏ- ਇੱਥੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦਾ ਹੈ- ਅਰ ਆਪਣੀ ਹਾਂਡੀ ਰਿਝਣੀ ਧਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ॥ ਦੁਪਹਿਰ ਹੋਈ - ਬਲਦ ਖੋਹਲ ਦਿੱਤੇ- ਹੱਥ ਮੂੰਹ ਧੋਕੇ ਠੰਢੀ ਛਾਉਂ ਵਿੱਚ ਹੋ ਬੈਠਾ- ਰੋਟੀ ਖਾਧੀ, ਹੁੱਕਾ ਪੀਣ ਲੱਗਾ॥ ਆਸਲੇ ਪਾਸਲੇ ਜੱਟ ਜਿਮੀਂਦਾਰ ਬੀ ਖੂਹ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਰਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ- ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਰੋਣਗੇ- ਬਾਲਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨਗੇ- ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਜਿਮੀਆਂ ਦੇ ਬੀਜਣ, ਅਰ ਬੂਟੇ ਬਿਰਛ ਲਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਮਨਾਉਣਗੇ॥

ਧੋਬੀ ਕੱਪੜੇ ਧੋਂਦਾ ਹੈ

ਵਿਚਾਰੇ ਧੋਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਬਿਪਤਾ ਹੈ-ਸਿਆਲ ਹੋਵੇ-ਤਾਂ ਠੰਢ ਦੁੱਖ ਦਿੰਦੀ ਹੈ-ਹੁਨਾਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਧੁੱਪ ਸਾੜਦੀ ਹੈ॥ ਦੁਪਹਿਰ ਹੋ ਗਈ-ਧੋਬਣ ਆਣ ਪਹੁੰਚੀ-ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਰੋਟੀ ਹੈ-ਦੋ ਬਾਲ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਦੌੜੇ ਚਲੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ-ਧੋਬੀ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਬੈਠਾ-ਧੋਬਣ ਕੱਪੜੇ ਖਿਲੇਰਨ ਲੱਗੀ-ਬਾਲ ਖੇਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ-ਸਾਹਮਣੇ ਕੁੱਤਾ ਬੈਠਾ ਹੈ-ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਕਨਕਊਆ ਉਡਾਇਆ॥ ਭਾਈ ਧੋਬੀ, ਇਹ ਕੁੱਤਾ ਕਿਉਂ ਪਾਲਿਆ ਹੈ? ਮਹਾਰਾਜ ਇਹ ਰਾਖਾ ਹੈ-ਤਹਸੀਲਦਾਰ ਦੇ ਕਪੜੇ-ਡਿਪਟੀ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਪੜੇ-ਇੱਕ ਗੁਆਚ ਜਾਏ-ਤਾਂ ਅਨਰਥ ਆ ਜਾਏ॥ ਧੋਬੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਹੈ-ਮੈਲ ਕੁਚੈਲ ਥੋਂ ਸਫਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋ ਧੋ ਧਾ ਕੇ ਉਜਲੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਨਾਉਂਦੇ ਹੋ-ਪਰ ਇਕ ਬੁਰੀ ਗੱਲ ਹੈ-ਜੋ ਆਪ ਛੰਡਾ ਛੰਡਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕਪੜੇ ਪਾੜਦੇ ਹੋ॥ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਕਰੀਏ-ਅਸਾਂ ਕੰਗਾਲਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਲਬਧ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੇ ਕਪੜੇ ਕਿੱਥੇ-ਤੁਹਾਡੇ ਪਰਸੰਗ ਮਨ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ॥ ਧੋਬੀ ਵੱਡਾ ਅਨ੍ਹੇਰ ਮਾਰਦੇ ਹੋ-ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਪੜੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋ-ਨਹੀਂ ਮਹਾਰਾਜ ਸਾਡੀ ਕੀ ਮਜਾਲ ਹੈ ॥॥

ਰੋਟੀ ਪਕਾਉਣੀ

ਸਭ ਭੁਲੇਮਾਣਸ ਤਾਂ ਸਰਦਾਰ ਨਹੀਂ-ਬਾਹਰ ਰਸੋਇਯੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਣ-ਅੰਦਰ ਟਹਿਲਨਾਂ ਕਿੱਕਰ ਪਕਾਉਣ-ਅਰ ਸੱਚ ਪੁੱਛੋ-ਤਾਂ ਜੇਹੜਾ ਸੁਆਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਦੀ ਰਸੋਈ ਵਿੱਚ ਹੈ-ਉਹ ਟਹਿਲਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ-ਘਰ ਦੀਉਂ ਸੇਂ ਚੁੱਲ੍ਹਾ ਤਪਦਾ ਹੈ-ਦਿਨੇ ਰਾਤ ਘਰ ਵਸਦਾ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਰਸੋਈ ਪੱਕਦੀ ਹੈ-ਅੱਗ ਬਲਦੀ ਹੈ-ਵਲਟੋਹੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ-ਆਟਾ ਗੁੰਨ੍ਹਿਆਂ ਹੋਇਆ ਸਾਹਮਣੇ ਪਿਆ ਹੈ॥ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ-ਵਲਟੋਹੀ ਸੜ੍ਹ ਨਾ ਜਾਏ-ਰੋਟੀ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿਣਾ-ਅੱਗ ਬੁਝ ਨਾ ਜਾਏ- ਕੜਛੀਆਂ ਅਰ ਦੇਗਚੀਆਂ ਖੜ੍ਹ-ਕਦੀਆਂ ਹਨ-ਤਾਂ ਬਰਕਤ ਦੀ ਅਵਾਜ ਨਿੱਕਲਦੀ ਹੈ॥ ਵਲਟੋਹੀ ਲੱਥੀ-ਤਵਾ ਚੜ੍ਹਿਆ-ਰੋਟੀਆਂ ਲਹਿਣ ਲਗ ਪਈਆਂ-ਬਾਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਪਰਾਉਂਠੇ ਭੀ ਪਕਾਉਣੇ-ਲਓ! ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੈ॥ ਪੁਲਾਉ ਖਾਂਦਿਆਂ ਖਾਂਦਿਆਂ ਜੀ ਨਿੱਕਲ ਗਿਆ ਹੈ-ਅੱਜ ਮਾਹਾਂ ਦੀ ਦਾਲ ਬਣੇ-ਪਰ ਦੋੜੀ ਹੋਈ ਹੋਵੇ-ਅਧਰਕ ਜਰੂਰ-ਅਰ ਹਿੰਙ ਭਾਂਉਂ ਦਾ ਮੂਲ ਹੈ! ਆਹਾ! ਕਿਆ ਤੜਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ-ਛੁਨਨ ਮੁਨਨ-ਛੁਨਨ ਮੁਨਨ-ਬੂਹੇ ਤੋੜ੍ਹੀ ਅਵਾਜ ਗਈ ਹੋਊ-ਅਰ ਮੁਸ਼ਕ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਦੀ ਕਿਤੇ ਗਈ ਦਫਤਰ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੋ ਪਿਆ॥ ਰਸੋਈ ਤਿਆਰ ਹੈ? ਲਿਆਓ ਛੇਤੀ॥

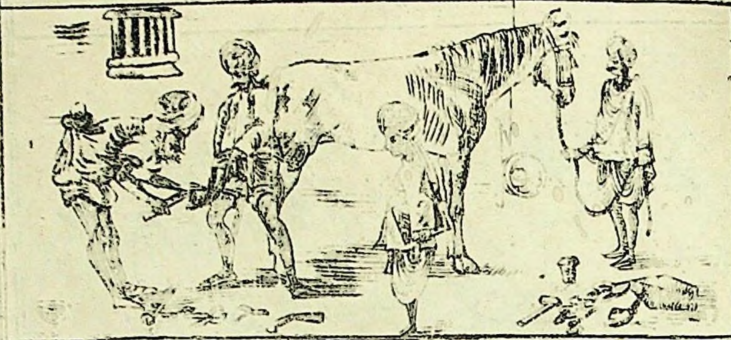

ਘੋੜੇ ਦੀਆਂ ਨਾਲਾਂ ਬੱਝਦੀਆਂ ਹਨ ।

ਛੋਟਾ ਜੇਹਾ ਮੁੰਡਾ ਕੋਲ ਖਲੋਤਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਦੀ ਨਾਲਾਂ ਬੰਨ੍ਹਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਡਿੱਠਾ - ਅਚਰਜ ਹੋਕੇ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ - ਭਾਈ ਇਸ ਦੇ ਸੁੰਮ ਕਿਉਂ ਛਿੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਨਾਲਬੰਦ ਆਖਦਾ ਹੈ - ਭਾਈ - ਛਿੱਲਦੇ ਨਹੀਂ - ਸੋਹਣੇ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਾਂ - ਅਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਬਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਠੁੱਡਾ ਆਵੇ - ਤਾਂ ਸੱਟ ਫੱਟ ਲਗਦੀ ਹੈ - ਰੋੜਾ ਪੈਰ ਹੇਠ ਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਚੁਭਦਾ ਨਹੀਂ ÷ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਛੋਟੀ ਛੋਟੀ ਸੁੰਮ ਉਡਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹੋ - ਇਸ ਨੂੰ ਪੀੜ ਹੁੰਦੀ ਹੋਊ? ਔਹ ਹੈ! ਘੋੜੇ ਪੈਰ ਖਿੱਚਦਾ ਹੈ - ਛੁਡਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਔਹ ਲਓ! ਡਿੱਗਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ÷ ਭਾਈ ਦੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ - ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਨਹੁੰ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਇਸ ਦੇ ਸੁੰਮ ਵਧ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਜੇਹੜੇ ਵਧ ਗਏ ਹਨ - ਉਹੋ ਲਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ÷ ਓਹੋ! ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕਿੱਲਾਂ ਨਾਲ ਜੜਦੇ ਹੋ - ਕੇਹੇ ਲੰਮੇ ਲੰਮੇ ਹਨ - ਇਸ ਦਾ ਲਹੂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ? ਨਹੀਂ - ਬਾਹਰ ਬਾਹਰ ਨਹੁੰਵਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਠੁੱਕਦੇ ਹਨ - ਮਾਸ ਵਿੱਚ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਲਹੂ ਨਿੱਕਲੇ ÷ ਸ਼ਹਿਰੀ ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸੁੰਮ ਕੂਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਨਾਲਾਂ ਨਾ ਲੱਗਣ ਤਾਂ ਠੇਕਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਾਟ ਜਾਣ - ਪਹਾੜੀ ਦੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਨਾਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ - ਪੱਥਰਾਂ ਵੱਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰਨਾਂ ਦੀ ਤਰਾਂ ਨੱਠੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ÷

ਮੁੰਡੇ ਖੇਡਦੇ ਹਨ

ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਖੇਡਣਾ ਬੀ ਅਵੱਸ਼ ਚਾਹੀਏ- ਇਹ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ ਪਰਸਿੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ- ਹੱਥ ਪੈਰ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਹਨ- ਸਰੀਰ ਤਕੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ॥ ਇਨਾਂ ਮੁੰਡਿਆ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ- ਆਹਾ ਹਾ। ਕੇਹੇ ਖੁਸ਼ ਹਨ- ਨਿਚਿੰਤ ਬੇਫਿ-ਕਰ ਹਨ ॥ ਇਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਤਾਂ ਵੇਖੋ- ਕੇਹੇ ਪਲੇ ਪੋਸੇ ਹੋਏ ਹਨ- ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਪਿਆ-ਰੇ ਹਨ- ਘਰਾਂ ਦੇ ਲਾਡਲੇ ਹਨ- ਟੱਪਦੇ ਹਨ- ਛਾਲਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ- ਭੁੱਜਦੇ ਹਨ- ਐਵੇਂ ਪਏ ਦੌੜਦੇ ਹਨ- ਖਿਦੋ ਫਟੀ ਪਏ ਖੇਡਦੇ ਹਨ ॥ ਨੱਥੂ ਨੂੰ ਵੇਖੋ- ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਧਰਦਾ- ਓਹੋ! ਔਹ ਅਗੇ ਵਧ ਗਿਆ- ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਵਡਾ ਸੁ-ਚੇਤ ਹੈ- ਅਰ ਉਹ ਤਾਂ ਨਿਰਾ ਢਿੱਲੜ ਜੇਹਾ ਹੈ- ਦੌੜਿਆ ਬੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ- ਪਰ ਫੇਰ ਬੀ ਦੌੜਿਆ ਫਿਰਦਾ ਹੈ ॥ ਔਹ ਲਓ! ਉਹ ਡਿੱਗ ਪਿਆ- ਫੇਰ ਉ-ਠਕੇ ਦੌੜਨ ਲੱਗਾ ਹੈ- ਇਵਾਣ ਅਵਸਥਾ ਬੀ ਅਚਰਜ ਮੇਵਾ ਹੈ- ਹਾਂ- ਐਨਾਂ ਲੋੜੀਦਾ ਹੈ- ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਾ ਕਰੋ- ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮਾਪੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਨ- ਫੇਰ ਖੇਡ ਦਾ ਸੁਆਦ ਬੀ ਨਾ ਆਵੇਗਾ- ਜੇਹੜੇ ਮੁੰਡੇ ਗੁਰੂ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਰਾਜੀ ਰਖਦੇ ਹਨ- ਮਾਂ ਪਿਉ ਦੇ ਆਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸੀਖ੍ਯਾ ਪੋਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਬੀ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਹੈ- ਜੇ ਉਨਾਂ ਦਾ ਡਰ ਹੋਵੇ- ਤਾਂ ਖੇਡ ਬੀ ਰਸ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ

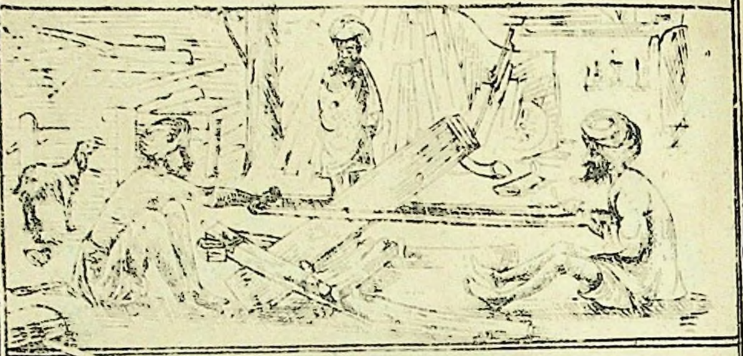

ਆਰੇ ਵਾਲੇ ਲੱਕੜੀਆਂ ਚੀਰਦੇ ਹਨ

ਚਿਰਾਈਵਾਲਿਓ ਕੇਵੇ ਉਤੇ [illegible] ਕਰਦੇ ਹੋ - ਜਾਂ ਮੇਹਨਤੀ ਤੁਸੀਂ? ਦੇਖੋ! ਫੱਟ ਸਿੱਧੜ੍ਹੀ - ਆਰਾ ਸੂਤ ਕੇ [illegible] ਲੇਖਾ ਹੁੰਦਾ ਬ੍ਰਿਛ ਹੋਊ - ਜਿਸ ਦੀ ਐਹੀ ਵੱਡੀ ਲਕੜ ਨਿੱਕਲੀ ਹੈ - ਕੀ ਜਾਣਿਏ ਕਿਥੋਂ ਆਈ ਹੈ! ਕਿਸ ਪਹਾੜ ਵਿਚ ਉੱਗਿਆ ਸੀ! ਕਿੰਨਿਆਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇਗਾ! ਕੇਹੇ ਜੇਹਾ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਹੋਊ! ਕੇਡੀ ਵਡੀ ਠੰਢੀ ਛੱਤੀ ਹੋਊ ਵਿੱਚ [illegible] ਜਿਹਾ ਹੋਊ! ਕੇਤੇ ਕੌਣ ਜਣੇ ਇਸ ਦੀ ਛਾਂ ਹੇਠ ਆ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੋਣਗੇ! ਖਬਰ ਕੈਸੇ ਸੁੱਕਾ ਪਿਆ ਹੋਊ! ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੱਢਿਆ ਹੋਊ! ਪਹਾੜ ਉੱਤੋਂ ਰੇਹੜ ਕੇ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟਿਆ - ਵਹਿੰਦਾ ਵਹਿੰਦਾ ਪੱਤਨ ਉੱਤੇ ਕੰਢੇ ਆ ਲੱਗਾ - ਗੱਡੇ ਉੱਤੇ ਲੱਦਿਆ - ਬਲਦਾਂ ਨੇ ਖਿੱਚ ਕੇ ਐਥੇ ਲਿਆ ਸੁੱਟਿਆ। ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਲਕੜੇ - ਇਹੋ ਹਾਲ ਹੈ - ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਤਖਾਣ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪਓਗੇ - ਓਹ ਤੁਹਾਡੇ ਮੋਛੇ ਪਾਵੇਗਾ - ਕਦੀ ਤੇਸੇ ਹੇਠ - ਕਦੀ ਰੰਦੇ ਦੇ ਹੇਠ। ਫੇਰ ਮਹਿਲ ਦੀ ਛੱਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਟਿਕੋਗੇ? ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਕੰਗਾਲ ਦੀ ਛਪਰੀ ਵਿੱਚ? ਹੱਟਵਾਣੀਏਂ ਦੀ ਚੌਂਕੀ ਵਿੱਚ? ਜਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਤਖਤ ਵਿੱਚ? ਚਿਰਾਈਵਾਲਿਓ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭੀ ਕਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਗੜਿਆਂ ਨਾਲ ਕੀ ਕੰਮ - ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਮਜੂਰੀ ਨਾਲ ਪਰੋਜਨ ਹੈ - ਸਵੇਰੇ ਗਏ - ਤ੍ਰਿਕਾਲਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਆ ਵੜੇ

ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਸਰਦਾਰ ਹੋਰੀ ਅਸਵਾਰੀ ਲਈ ਜਾਂਦੇ ਹੈਨ

ਆਪ ਘੋੜੇ ਉੱਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ- ਅੱਗੇ ਪਿੱਛੇ ਕਈ ਟਹਿਲੀਏ ਦੌੜਦੇ ਹਨ- ਇਕ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਛਤਰੀ- ਇਕ ਦੇ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆ ਲਟਕਦਾ ਹੈ- ਦੋਹੁੰ ਨੇ ਦੋਹੀਂ ਰਕਾਬਾਂ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ- ਕੋਈ ਪਿੱਛੇ ਘੋੜਾ ਭਜਾਈ ਆਉਂਦਾ ਹੈ- ਕੋਈ ਖੱਚਰ ਦੌੜਾਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਗਰਾਉਂ ਦੇ ਲੋਕ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ -ਇਹਨਾ ਦੇ ਬਾਲ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ ਹਨ - ਤੀਮਤਾਂ ਕੋਠਿਆਂ ਉੱਤੇ ॥ ਇਕ ਪੁੱਛਦਾ ਹੈ- ਇਹ ਕੌਣ ਹਨ- ਦੂਜਾ ਆਖਦਾ ਹੈ- ਬੜੇ ਸਰਦਾਰ ਦੇ ਪੋਤ੍ਰੇ ਹਨ - ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦੇਸ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ- ਪਿਉ ਨੇ ਉਹ ਗਰਾਉਂ ਵਸਾਇਆ ਸੀ ॥ ਇਨਾਂ ਦਾ ਘੋੜਾ ਚੰਗਾ ਪਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਹੋਰ ਘੋੜੇ ਭੀ ਚੰਗੇ ਹਨ - ਨੌਕਰ ਚਾਕਰ ਭੀ ਸਭ ਉਜਲੇ ਹਨ - ਹਾਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ- ਤਲਬ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ - ਇਨਾਮ ਭੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ- ਲੈਣ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਭੀ ਵਡੇ ਸੁਚੇਤ ਹਨ - ਆਪਣਾ ਲੇਖਾ ਪੱਤਾ ਆਪ ਵੇਖਦੇ ਹਨ- ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਚੰਗੀ ਤਰਾਂ ਵਸੋਂ ਕਰਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਥਾਂ ਥਾਂ ਖੂਹ ਲਵਾ ਦਿੱਤੇ ਹਨ - ਇਕ ਇਕ ਮਦਰਸਾ ਭੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇਨਾਂ ਦਾ ਬੜਾ ਆਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -ਸਾਹਿਬ ਲੋਕ ਭੀ ਆਇਆ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ- ਇਨਾਂ ਦੇ ਮਦਰਸਿਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ ॥

ਨੇਜ਼ੇ ਦੀ ਖੇਡ

ਰੱਤੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਹੁੱਲ ਵੇਖਣਾ - ਕੇਹੀਆਂ ਆਮੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਲਾਂ ਬੰਨ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ - ਲਾਲੂ ਵੇਖੀਂ - ਕਿਤੇ ਪਾਲ ਨਾਲੋਂ ਅੱਗੇ ਨਾ ਵਧ ਜਾਈਂ - ਵਿੱਚ ਘੋੜੇ ਭਜਾਉਣਗੇ - ਕਿਤੇ ਤੂੰ ਨਾ ਝਪਟ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਈਂ ॥ ਸੂਰਮੇ ਸਵਾਰ ਕਿ-ਕੂੰਹ ਨੇਜੇ ਤਾਣੀਂ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ! ਅਰ ਘੋੜੇ ਭੀ ਘੋੜੇ ਹੀ ਹਨ ! ਔਹ ਵਿਚਕਾਰ ਕਿੱਲਾ ਠੋਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਸਵਾਰ ਦੂਰੋਂ ਉਹਦੀ ਵੱਲ ਘੋੜਾ ਦੌੜਾਏਗਾ - ਕੋਲ ਆਵੇਗਾ ਅਜਿਹਾ ਤੱਕ ਕੇ ਨੇਜਾ ਕਿੱਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇਗਾ - ਜੋ ਕਿੱਲਾ ਪੁੱਟ ਕੇ ਲੈ ਜਾਏਗਾ ॥ ਔਹ ਸੂਰਮਾਂ ਤੁਰਿਆ ਹੈ - ਵੇਖਣਾ। ਹੁਣੇ ਕਿੱਲੇ ਦੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ - ਓਹੋ ! ਔਹ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਝਿੰਬੜਿਆ - ਵਾਹ ਭਈ ਘੋੜੇ ! ਕਿਆ ਦਬਕ ਕੇ ਲੰਮਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪੇਟ ਜਾਪਦਾ ਧਰਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ - ਔਹ ਕਿੱਲੇ ਨੂੰ ਉਡਾ ਲੈ ਗਿਆ [illegible] ਨੇਜੇ ਨੂੰ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਭੁਵਾਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਵਾਹ ਵਾ ! ਵਾਹ ਵਾ ! ਘੋੜੇ ਦੇ ਭੀ ਵਾਹ ਵਾ ! ਘੋੜਚੜ੍ਹੇ ਦੇ ਭੀ ਵਾਹ ਵਾ ! ਨੀਸ਼ਾਨੇ ਫੁੰਡਣ ਦੇ ਭੀ ਵਾਹ ਵਾ ! ਲੋਕਾਂ ਵੱਲ ਵੇਖੋ ! ਕਿੱਕੁਰ ਖੁਸ਼ ਹੋਕੇ ਡੰਡ ਮਚਾਈ ਹੈ - ਅਸਵਾਰ ਭੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਮਾਰੇ ਫੁੱਲਿਆ ਨਹੀਂ ਮੇਉਂਦਾ - ਕੋਈ ਸੇਰ ਤ੍ਰੈ ਲਹੂ ਛਾਤੀ ਦਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ॥

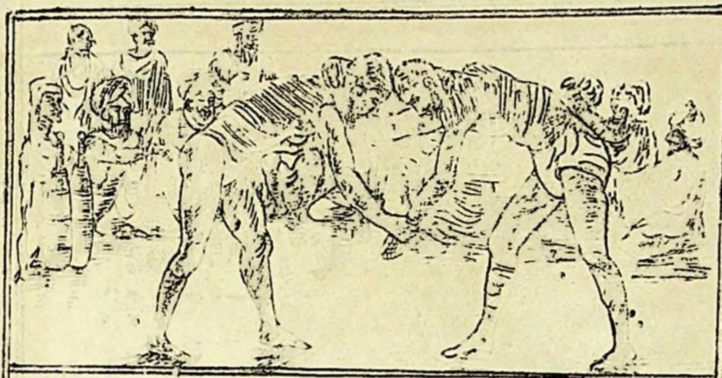

ਛਿੰਜ

ਭਲਵਾਨ ਕੁਸਤੀ ਘੁਲਦੇ ਹਨ - ਹਰ ਅਖਾੜੇ ਦੇ ਭਲਵਾਨ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਟੋਲੀ-
ਆਂ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੜੋਤੇ ਹਨ - ਲੀੜੇ ਲਾਹ ਲਏ ਹਨ - ਜਾਂਘੀਏ ਲੰਗੋਟੇ ਕੱਸ ਲਏ ਹਨ-
ਵਾਹ ਕਿਆ ਸਰੀਰ ਹਨ ! ਕਿਆ ਡੀਲ ਡੌਲ ਹਨ ! - ਜਿਕੁਰ ਸੱਚੇ ਵਿੱਚ ਢਾਲ ਕੇ
ਬਣਾਏ ਹਨ ॥ ਨਿੱਤ ਡੰਡ ਪੇਲਦੇ ਹਨ - ਮੁੰਗਲੀਆਂ ਮੁਦਗਰ ਚੁੱਕਦੇ ਹਨ - ਕਰਤਬ
ਅਚਰੰਜ ਵਸਤ ਹੈ - ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੋਹਣਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ - ਸਰੀਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤਕੜਾ
ਹੁੰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਜੀ ਵਿੱਚ ਚਾਉ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ; ਆਪ ਵੇਂ ਆਪ ਜੋਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਨ ਉਮ-
ਗਦਾ ਹੈ ॥ ਸਚੀਆਂ ਭੁੱਖਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ - ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਖਾਧਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਜੋਕੁ-
ਛੁ ਖਾਓ ਪਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ ਅੰਗ ਲਗਦਾ ਹੈ - ਘਿਉ ਖਾਂਦੇ ਹਨ - ਡੰਡ
ਪੇਲ ਕੇ ਕਰਤਬ ਕਰਕੇ ਪਚਾਉਂਦੇ ਹਨ - ਦੁੱਧ ਪੀਂਦੇ ਹਨ - ਅਰ ਮੁੜ੍ਹਕਿਆਂ ਵਿੱਚ
ਵਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ॥ ਦੇਖੋ, ਦੋ ਭਲਵਾਨ ਅਖਾੜੇ ਵਿੱਚ ਨਿੱਕਲੇ ਹਨ - ਅਜੇ ਹੱਥ ਨਾਲ
ਹੱਥ ਜੋੜਦੇ ਹਨ - ਹੁਣ ਡਾਂਜੁੱਟ ਪਏ ਹਨ - ਵਾਹ ਵਾ! ਕਿਆ ਗੁੱਛ ਮਗੁੱਛਾ ਹੋਏ ਹਨ
ਦੋ ਪਹਾੜ ਹਨ - ਜੋ ਟੱਕਰਦੇ ਹਨ - ਜਾਂ ਦਰਿਆ ਹਨ - ਜੋ ਝਕੋਲੇ ਖਾਂਦੇ ਹਨ - ਓ-
ਹ ਕੁਜੰਗ ਪੁਰ ਮਾਰਿਆ - ਦੇਖੋ - ਚਾਰੋ ਸ਼ਾਨੇ ਚਿੱਤ ਜਾ ਪਿਆ - ਅਰਥਾਤ ਪ-
ਟਕੇ ਜਾ ਪਿਆ ॥ ਅਰ ਵੇਖਣਾ - ਜਿਸ ਮੀਏਂ ਨੇ ਸੁੱਟਿਆ ਹੈ - ਉਹ ਕਿਆ ਆਕੜਦੇ
ਹਨ ॥

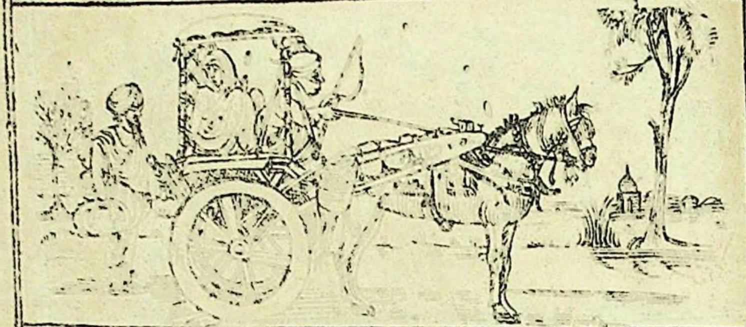

ਯੱਕੇ ਦੀ ਅਸਵਾਰੀ

ਯੱਕਾ ਜਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੁਰਿਆ ਹੈ- ਇੱਕ ਚੜ੍ਹਾਊ ਬੈਠ ਗਿਆ- ਦੂਜਾ ਚੜ੍ਹਨ ਲੱਗਾ ਹੈ- ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਿਲਦਾ ਜਾਇਗਾ- ਯੱਕੇ ਵਾਲਾ ਬੈਠਾਉਂਦਾ ਜਾਇਗਾ- ਪਰ ਜਿਨਾਂ ਚੜ੍ਹਾਊਆਂ ਤੋਂ ਭਾੜੀ ਘੱਸ ਨਾ ਕਰੇਗਾ॥ ਕੋਈ ਘੋੜੇ ਕੋਲੋਂ ਪੁੱਛੇ- ਜੋ ਵਿਚਾਰੇ ਦੀ ਜਿੰਦ ਉੱਤੇ ਕੀ ਬੀਤਦੀ ਹੈ॥ ਯੱਕੇ ਵਾਲੇ ਭਲਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦਾ ਭੀ ਡੌਰ ਕਰ- ਕੋਈ ਸਿਪਾਹੀ ਮਿਲ ਪਿਆ- ਤਾਂ ਫੜ੍ਹ ਲਏਗਾ- ਜੋ ਐਨੇ ਚੜ੍ਹਾਊ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹਾਏ ਹਨ॥ ਭਾਈ ਯੱਕੇ ਵਾਲੇ ਬੈਠਾਉਣ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਵਡੇ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ- ਪਰ ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੱਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋ- ਸਿਹਾੜੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ- ਅਰ ਜਿਸ ਪੜਾਉ ਉੱਤੇ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਕਰੇ ਲਹਿ ਪੈਂਦੇ ਹੋ- ਫੇਰ ਚਿੱਲਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹੋ- ਆਪਣੀ ਭਾਉਂਦੀ ਕਰਦੇ ਹੋ- ਸਾਡੀ ਲੋੜ੍ਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ- ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬੂਹੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋ- ਚੀਕ ਗੁਥਲੀ ਭੂਆ ਮਾਰਦੇ ਹੋ- ਅਰ ਚੜ੍ਹਾਊ ਦੇ ਸੁਖ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ- ਉੱਥੇ ਮਜੂਰ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇ- ਰਾਹੀ ਆਪਣਾ ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ ਸੁੱਟ ਦੇਵੇ- ਕਿ ਧੰਡ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕੇ? ਆਪ ਵਿੱਚ ਯੱਕੇ ਦੌੜ ਕਰਦੇ ਹੋ- ਅਰ ਪਰਸਿੰਨ ਹੁੰਦੇ ਹੋ- ਹੁਣ ਜੇ ਕੋਈ ਚੜ੍ਹਾਊ ਡਿੱਗ ਪਏ- ਤਾਂ ਕੀ ਹੋਵੇ- ਯੱਕੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਚਲਾਕੀ ਪੱਕੀ ਸੜਕ ਉੱਤੇ ਹੈ- ਕੱਚੀ ਸੜਕ ਆ ਜਾਏ- ਤਾਂ ਧੁੱਤੂਾਂ ਮਾਰ ਰੋਂਦੇ ਹਨ॥

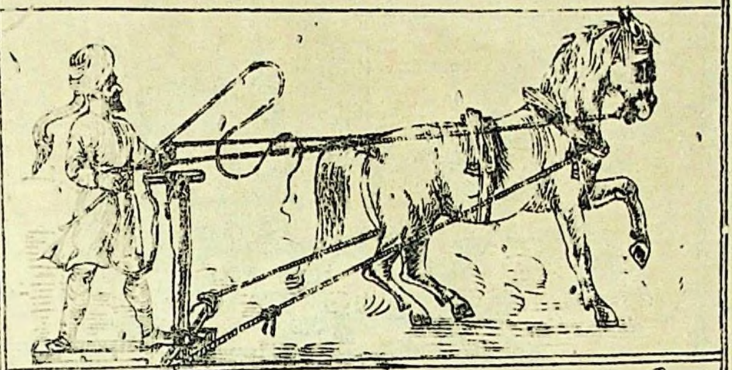

ਬੱਘੀ ਦਾ ਘੋੜਾ

ਇਸ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਪਏ ਹਨ-ਹਿਲ ਜਾਏਗਾ-ਤਾਂ ਬੱਘੀ ਅੱਗੇ ਲਾਉਣਗੇ-ਪਹਿਲੇ ਇਸਨੂੰ ਰੜ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਗਏ-ਇੱਕ ਲੰਮਾਂ ਸਾਰਾ ਰੱਸਾ ਲਗਾਮ ਦੇ ਥਾਂ ਪਾਇਆ-ਉਸਦਾ ਦੂਜਾ ਸਿਰਾ ਫੜਕੇ ਆਪ ਖੜ੍ਹੇ ਗਏ-ਅਰ ਉਦੌਲੇ ਦੌੜਨ ਲੱਗ ਪਏ-ਜਦ ਚੱਕਰ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਗਿਆ-ਤਾਂ ਦੋ ਲੰਮੇਂ ਲੰਮੇਂ ਵ੍ਰਾਸ ਲਏ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਸਿਰੇ ਘੋੜੇ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੇ-ਅਰ ਫੇਰ ਉਸੇ ਤਰਾਂ ਹੱਕਣ ਦੇਣਾ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤਾ॥ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲ ਓਦਰਦਾ ਹੈ-ਜੋ ਇਹ ਕੀ ਪੁਆੜਾ ਗਲ ਪਿਥੜ੍ਹ ਗਿਆ-ਤਿੰਨਾਂ ਚਹੁੰ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹਦੀ ਬੀ ਗੇਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਵੇਖੋ ਦੂਹੇ ਇਸ ਹਿੱਲੇ ਲਾਇਆ ਹੈ-ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਛਲਿਆ ਟੱਪਿਆ-ਪਰ ਬੱਘੀਵਾਨ ਉਸਤਾਦ ਹੈ-ਥਾਪੀ ਮਾਰਕੇ ਚੁਚਕਾਰਕੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪਰਚਾ ਲਿਆ-ਦੇਖੋਗੇ ਦੌੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਸੈਨਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ॥ਜੋ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ-ਉਸਨੂੰ ਕੋਰੜਾ ਬੀ ਲਾਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ॥ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੀ ਪਹਿਲੇ ਇੱਸੇ ਤਰਾਂ ਇਞਾਣੇ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਾਇਆ-ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ-ਬਾਲ ਬੀ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ॥ਭਲੇ ਬਾਲਕ ਇੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ-ਜੋ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਰਹੇ-ਉਸ ਨਾਲ ਕਰੜੇ ਹੋਣੇ ਬਿਨਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਤੁਰਦਾ॥

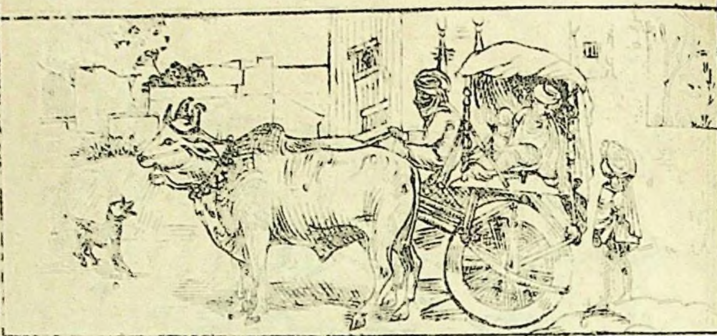

ਪੰਡਤ ਜੀ ਦੀ ਬਹਿਲ

ਕੇਹੀ ਸੋਹਣੀ ਫੁੱਲ ਫੁੱਲਾਂ ਗੱਡੀ ਹੈ-ਕੰਨੀਆਂ ਉੱਤੇ ਚੰਗਾ ਰੰਗ ਚੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ-ਕਿੱਲੇ ਕਿੱਥੋਂ ਚਮਕਦੀ ਹੋਊ-ਉੱਜਲੇ ਉੱਜਲੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ-ਹਵਾ ਨਾਲ ਉਡ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਬਲਦਾਂ ਦੇ ਗਲ ਘੁੰਘਰੂ ਪਾਏ ਹੋਏ ਹਨ-ਬਹਿਲ ਵਿੱਚ ਭੀ ਘੰਟੀ-ਆਂ ਟੰਗੀਆਂ ਹਨ-ਵਿੱਚ ਪੰਡਤ ਜੀ ਬਿਰਾਜਦੇ ਹਨ-ਚੌਂਕੜੀ ਮਾਰੀ ਬੈਠੇ ਹਨ-ਦੁਸ਼ਾਲਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ-ਛਣਕਦੇ ਮਟਕਦੇ ਤੁਰੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ + ਇਹ ਵੇਖੀ ਨਿਆਰੀ ਹੈ-ਜਾਂ-ਗੱਡੀ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਤੁਰਦੀ ਹੈ-ਅੱਛਾ ਇਹ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ-ਜਿੱਥੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਇਹੋ ਜੇਹੀ ਹੀ ਲੋੜੀਦੀ ਹੈ-ਆਪ ਬੈਠੇ-ਕੁ-ਛੜ ਪੜ ਨੂੰ ਲਿਆ-ਕਿਸੇ ਇਕਲਾਪਣੀ ਨੂੰ ਬੈਠਾਲ ਲਿਆ-ਰਾਹ ਤੁਰਦੇ ਜਨ-ਸੈਰਾਂ ਪਰਤਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਛੋਟ ਤੁਲਾਈ ਕੋਲ ਹੈ ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੀ ਗੰਢੜੀ ਨਾਲ ਹੈ-ਖਾਣ ਜੋਗੀ ਮਠਿਆਈ ਹੈ-ਦੋ ਤਿੰਨਾਂ ਡੰਗਾਂ ਦਾ ਆਟਾ ਦਾਲ ਬੱਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ-ਬਹਿਲ ਤਾਂ ਘਰ ਦਾ ਘਰ ਨਾਲ ਚੁੱਕੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਪਰ ਬ-ਰਸਾਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦਾ ਵਡਾ ਔਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਚਿੱਕੜ ਵਿੱਚ ਖੁਭ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਤਾਂ ਬਹਿਲਵਾਨ ਰੋ ਰੋ ਪੈਂਦਾ ਹੈ-ਰਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਖੜੋਤਾ ਉਡੀਕਦਾ ਹੈ-ਜੇ ਦੋ ਤਿੰਨ ਆ ਜਾਣ-ਤਾਂ ਹੱਲੇ ਨਾਲ ਕੱਢ ਦੇਣ +

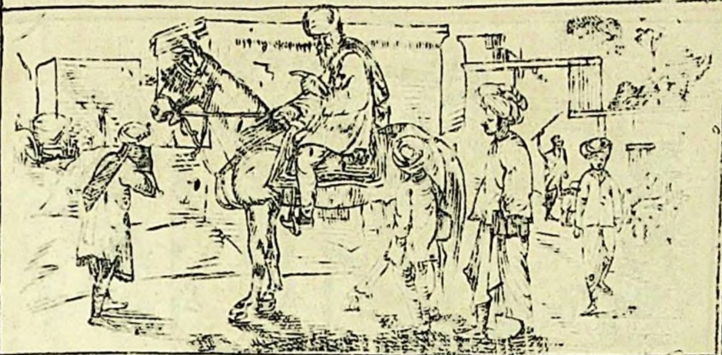

ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਘੋੜਾ

ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਿਬ ਮਦਰਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਘੋੜਾ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਤੁਰਦਾ ਹੈ - ਮੌਲਵੀਆਂ ਦੇ ਘੋੜੇ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ - ਪੰਜ ਚਾਰ ਚੇਲੇ ਚਾਟੜੇ ਨਾਲ ਹਨ - ਇੱਕ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਪੋਥੀ ਹੈ - ਇੱਕ ਦੀ ਕੱਛ ਵਿੱਚ ਬਸਤਾ ਹੈ - ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਬੀ ਕੁਛ ਪੁੱਛਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਿਬ ਦੱਸਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਮੌਲਵੀ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ - ਇੱਕ ਪਲ ਭੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ - ਇੱਕ ਕੁਛ ਪੁੱਛਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਦੂਜਾ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਮੁਖਾਰ ਮਗਰ ਹੈ - ਜੋ ਇਹ ਪੁੱਛ ਹਟੇ, ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਵਾਰੀ ਆਵੇ - ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਬੀ ਚੇਲੇ ਚਾਟੜਿਆਂ ਨੂੰ ਬਥੇਰਾ ਕੁਛ ਦੱਸ ਦਿੰਦੇ ਹਨ - ਮੌਲਵੀ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਮਦਰਸੇ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵੱਲ ਬੀ ਧਿਆਨ ਹੈ - ਅਗੇਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਜੋ ਠੀਕ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਪੁੱਜ ਪਇਯੇ - ਉੱਥੇ ਅਵੇਰ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ॥

ਬਾਲਕਿਓ ਵਿਦਯਾ ਬੜਾ ਅਮੋਲਕ ਧਨ ਹੈ - ਲਈ ਜਾਓ - ਲਈ ਜਾਓ - ਬੈਠੇ - ਉਠਦੇ - ਤੁਰਦੇ - ਫਿਰਦੇ - ਘਰ ਹੋ - ਜਾਂ ਬਜਾਰ ਵਿੱਚ ਹੋਵੋ - ਪਰ ਲਾਹ ਮੈਂ ਲਾਹਮੇਂ ਤੁਰੋ - ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ - ਜੋ ਕਿਤੇ ਘੋੜਾ ਦੁਲੱਤਾ ਮਾਰੇ ॥ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘੋੜਾ ਅਸੀਲ ਹੈ - ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਗਿੱਝ ਗਿਆ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਆਉਂਦਾ ਦੇਖਦਾ ਹੈ - ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਖੜੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ - ਕੋਈ ਸਿੱਖਿਆ ਕੁਛ ਪੁੱਛੇਗਾ ॥

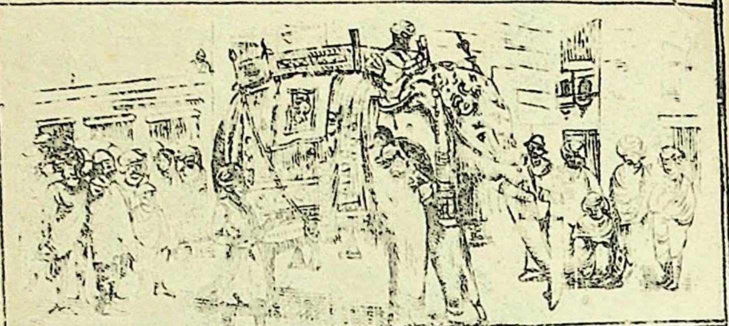

ਰਾਜਾ ਦਾ ਹਾਥੀ

ਠਹਿਰੋ ਠਹਿਰੋ-ਰਤੀ ਕੰਨ ਲਾਕੇ ਸੁਣੋ-ਘੰਟੇ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ-ਰਾਜੇ ਦਾ ਹਾਥੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ- ਚੱਲੋ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖੀਏ-ਉੱਧਰੋਂ ਅਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ- ਦੇਖੋ ਸਭ ਉਧਰ ਨੂੰ ਹੀ ਦੌੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਔਹ ਆਇਆ! ਔਹ ਆਇਆ! ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਝੂਲਦਾ ਝੂਲਦਾ ਤੁਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਹੈ- ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਟੱਲ ਲਟਕਦੇ ਹਨ- ਜਿਹੇ ਹੀ ਟੁੱਲਦੇ ਸਨ- ਵੱਡੇ ਭਾਰੇ ਹਨ - ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਇਕ ਭੀ ਨਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾਵੇ- ਵਾਹ ਕੇਹੀ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਝੁੱਲ ਹੈ- ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਲਟਕਦੀ ਹੈ- ਆਹਾ! ਸੋਨੇ ਨਾਲ ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਪਈ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕੀ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਇਹ ਚਾਂਦੀ ਦਾ ਹੌਦਾ ਹੈ- ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦੇ ਹਨ ॥ ਬੜਾ ਉਚਾ ਹੈ- ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਚੜ੍ਹਦੇ ਹੋਣਗੇ? ਮਹਾਵਤ ਇਸ ਨੂੰ ਬੈਠਾਲ ਦਿੰਦਾ ਹੈ- ਛੋਟੀ ਜੇਹੀ ਪੌੜੀ ਇਸ ਦੇ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਲਟਕਦੀ ਹੈ- ਉਹ ਇਸ ਨਾਲ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ- ਅਰ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ॥ ਇਹ ਆਪਣੇ ਮਹਾਵਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਬਹੁਤ ਮੰਨਦਾ ਹੈ- ਗੱਲ ਬਾਤ ਦੀ ਸੈਨਤ ਸਮਝ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ- ਉੱਠਦਾ ਹੈ - ਤੁਰਦਾ ਹੈ- ਹਟਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਜਦ ਉਹ ਆਖਦਾ ਹੈ- ਤਾਂ ਸੁੰਡ ਆਪਣੇ ਮੱਥੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖਕੇ ਰਾਜਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ✣ ✣ ✣

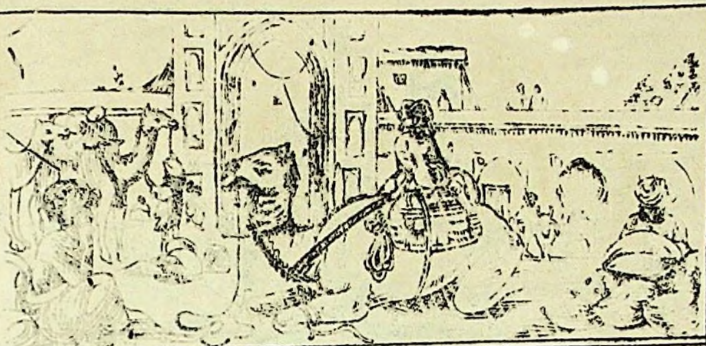

ਊਠ ਲੱਦੀਦਾ ਹੈ

ਅਨਾਜ ਦੀਆਂ ਬੋਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ ਹਨ- ਊਠ ਉੱਤੇ ਪਏ ਲੱਦਦੇ ਹਨ- ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਲਿੱਖੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ ॥ ਜਦ ਭਰੀਕ ਲੱਦਣਗੇ- ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਮੂੰਹ ਪਸਾਰ ਪਸਾਰਕੇ ਅਰੜਾਵੇਗਾ- ਕਦੀ ਗਰਦਨ ਚੁੱਕੇਗਾ- ਕਦੀ ਪਿੱਠੀ ਉੱਤੇ ਨੱਕ ਲੈ ਜਾਏਗਾ- ਕੁਰਲਾਈ ਦੇਵੇਗਾ- ਪਰ ਕੋਈ ਨਾ ਆਖੇਗਾ- ਭਈ ਹੇ ਬੇਜ਼ਬਾਨੀ ਜਾਨਦਾਰ ਬੱਸ ਕਰ- ਵਿਚਾਰਾ ਊਠ ਹੈ- ਕੋਈ ਗੱਡਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ- ਕਿੰਨਾਂ ਕੁ ਲੱਦੀ ਜਾਏਗਾ ॥ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਭੁੱਜ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ॥ ਊਠਾਂ ਦੀ ਪਾਲ- ਕਤਾਰ ਜਿੱਦੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਕੇਹੀ ਸੋਹਣੀ ਸਜਦੀ ਹੈ- ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੱਈਆਂ ਊਠਾਂ ਉੱਤੇ ਕਜਾਵੇ ਹੋਣਗੇ- ਕਜਾਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਦੋ ਮਨੁੱਖ ਬੈਠੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਔਉਂਘਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਮਾਨੋ ਪੰਘੂੜਾ ਝੂਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ- ਕੀ ਕਹੇ ਸੇਹ ਹਨ- ਜੀ ਕਹੇ ਲੈਂਦੇ ਹਨ- ਊਠ ਸਿੱਧੀ ਹਿਲਾਉਂਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਊਠਣੀਆਂ ਬੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ- ਊਠਣੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਕੇਹਾ ਸੋਹਣਾ ਲਗਦਾ ਹੈ- ਮਾਂ ਦੇ ਮਗਰ ਮਗਰ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ- ਅਰ ਉਹ ਬੀ ਮੁੜ ਮੁੜਕੇ ਉਸ ਦੀ ਵੱਲ ਵੇਖਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ- ਜੇ ਰੱਤੀ ਕੁ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ- ਤਾਂ ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਹੀ ਠਹਿਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ॥

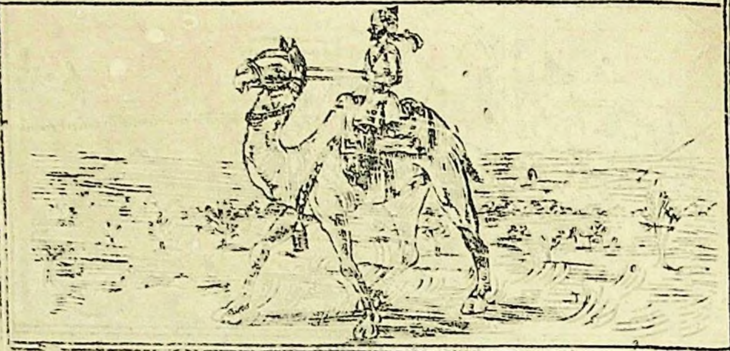

ਸਾਂਢਨੀ ਸਵਾਰ

ਸਾਂਢਨੀ ਸਵਾਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਅਰ ਰੇਤ ਨੂੰ ਉਡਾਈ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਰੇਤ ਵਾਲੀ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਸਾਂਢਨੀ ਲੰਘਦੇ ਹਨ - ਕਿਆ ਅਡੋਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਤਕੜ ਦੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿਲਾਰਨਾ ਨਹੀਂ - ਓਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਫੁੱਲ ਤਾਂ ਹੈ ਸੇ - ਜਿਹ ਕਾਠੀ ਨਾਲ ਆ ਮਿਲਿਆ ਹੈ - ਵਾਹ ਵਾ - ਕਿੱਤਰ ਮੋਰ ਪਾਇਲਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ॥ ਸਾਂਢਨੀ ਦੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ - ਰੇਤ ਦਿਆਂ ਟਿੱਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਉਜਾੜਾਂ ਵਿੱਚ - ਨਾ ਰੇਲ ਤੁਰ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਨਾ ਗੱਡੀ ਤੁਰ ਸਕਦੀ ਹੈ - ਘੋੜੇ ਟੱਟੂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਰੇਤ ਵਿੱਚ ਧੈਂਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਉੱਥੇ ਤੁਰਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ॥ ਸਾਂਢਨੀ ਸਵਾਰ ਕਿੱਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ? ਕੋਈ ਜਰੂਰੀ ਚਿੱਠੀ ਲੈ ਚੱਲਿਆ ਹੋਊ ॥ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਡਾਕ ਤਾਂ ਹੁੰਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਰਾਹ ਲੁੱਟਦੇ ਸਨ - ਜਰੂਰੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਰਦੇ ਸਨ ॥ ਮਹਾਜਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹੁੰਡੀਆਂ - ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੋਹਰਾਂ - ਭਾਰੇ ਭਾਰੇ ਗਹਿਣੇ - ਜੋਖੋਂ ਅਰ ਜਵਾਹਰਾਤ - ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਲੈ ਜਾਂਦੇ - ਅਰ ਟਿਕਾਣੇ ਸਿਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੰਦੇ ਸੇ ॥ ਬਹੁਤਾ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੈਂਡਾ ਲੰਘਦੇ ਸੇ - ਧੁੱਪ ਦਾ ਬਚਾਉ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ - ਚੋਰਾਂ ਲੁਟੇਰਿਆਂ ਤੇ ਡਰਦੇ ਜੋ ਅਰ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਅਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਸੇ ॥

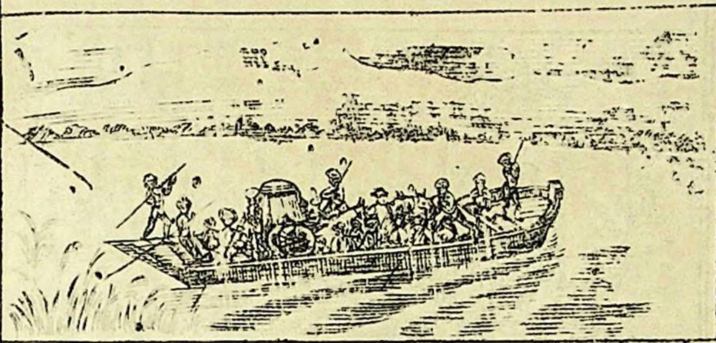

ਲੋਕ ਬੇੜੀ ਉੱਤੋਂ ਚੜ੍ਹਕੇ ਪਾਰ ਲੰਘਦੇ ਹਨ

ਪਾਣੀ ਚੜ੍ਹਾਉ ਉੱਤੇ ਹੈ-ਦਰਿਆ ਲਹਿਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਲੋਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਪਏ ਵੇਖਦੇ ਹਨ-ਔਹ ਬੇੜੀ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ-ਵੱਡੀ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ-ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਬੀ ਲੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ-ਭਾਰ ਬਹੁਤ ਹੈ-ਮਨੁੱਖ ਹਨ-ਤੀਮੀਆਂ ਹਨ-ਇਞਾਣੇ ਇਞਾਣੇ ਬਾਲ ਝੋਲੀ ਵਿੱਚ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ-ਡਰੂ ਸਹਿਮੇਂ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਸਿਆਣੇ ਬਾਲਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੈ-ਇਞਾਣੇ ਬਾਲਾਂ ਨੂੰ ਖ਼ਬਰ ਬੀ ਨਹੀਂ-ਘੂਕ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹਨ-ਕੁਛ ਪਸੂ ਬੀ ਵਿੱਚ ਮਲੂਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ * ਐਤੇ ਹੈ-ਕੀ ਹੋਇਆ! ਬੇੜੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰੌਲਾ ਮਚਾ ਦਿੱਤਾ-ਕੁਲਾ ਏਹ ਕੁੱਥ-ਨ ਲੱਗੇ ਹਨ? ਨਹੀਂ! ਜਦ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਧਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ-ਤਾਂ ਧਾਰਦਾ ਜ਼ੋਰ ਬਹੁਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਮਲਾਹ ਬੀ ਜ਼ੋਰ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਅਰ ਰੌਲੇ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਲੋਕ ਬੀ ਰਲ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਹੁਣ ਵਿਚਕਾਰ ਧਾਰ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਆਈ-ਔਹ ਆਈ-ਔਹ ਆਈ-ਕੰਢੇ ਆ ਲੱਗੇਗੀ-ਤਾਂ ਵੇਖਣਾ ਲੋਕ ਕਿਸ ਤਰਾਂ ਘਾਬਰਨਗੇ-ਜੋ ਹੈ-ਸੋ ਇਹੋ ਹੀ ਆਖੂ-ਕਿ ਮੈਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇਂ ਉਤਰ ਜਾਵਾਂ-ਤੁਸਾਂ ਨਾ ਘਾਬਰਨਾ ਬੇੜੀ ਵਿੱਚ ਚੜ੍ਹੀਏ ਸਭ ਥੋਂ ਪਹਿਲੇ-ਉਤਰੀਏ ਸਭ ਥੋਂ ਛੇਕੜ *

ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਹੱਟੀ

ਭੀੜ੍ਹ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ- ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ ਮਨੁੱਖ ਪਿਆ ਡਿੱਗਦਾ ਹੈ- ਹਾਂ ਜੀ ਤੇਰਾ ਧੀਰਜ- [illegible] ਲੱਡੂ [illegible] ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ [illegible] ਜਵਾਬ ਸਾਹਿਬ [illegible] ਤਕ ਭੀ ਉਸੇ ਤਰਾਂ [illegible] ਦੇਣ-ਜੋ ਇਹ ਦੂਜਾ ਹੱਥ [illegible] ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ-ਅਰ ਵਲ ਨਾਲ ਭੀ ਵਿੱਚਦਾ ਹੈ- ਤਾਂ ਕੀੜੇ ਦਾ ਤੇਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ- [illegible] ਕੀ-ਤਾਂ ਦਮੜੀ ਭਰ ਦੁੱਧ ਹੋਵੇਗੀ ॥ ਇਸ ਦੇ ਚਾਰੇ ਪਾਸਿਆਂ [illegible] ਨ ਹੋਵੇ - [illegible] ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਫਲ ਆਣ ਉਡਦੇ-ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ [illegible] ਲੱਗਦਾ ਹੈ ॥ ਅਰ ਜੇਹੜੀ ਵਸਤ ਰਖਦਾ ਹੈ-ਖਰੀ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ- ॥ ਲੋਕ ਚੁਪ ਹੋ ਕੇ [illegible] ਤੇ-ਬੜੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਹਵੇਲੀਆਂ ਖੜੀਆਂ ਹਨ-ਕਈ ਹੱਟੀਆਂ ਹਨ ਭਾੜੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ- ਕਈ ਧਰਮਸਾਲਾ ਠਾਕੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ- ਕੰਗਾਲਾਂ ਨੂੰ ਅਨਾਜ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ॥ ਲਾਲਾ ਜੀ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭੇ ਗੱਲਾਂ ਚੰਗੀਆਂ ਹਨ-ਪਰ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭਾਉਂਦੀਆਂ -ਪਹਿਲੀ ਇਹ-ਜੋ ਇਸ ਖੋਟ੍ਹ ਨਾਲ ਧਨ ਜੋੜਦੇ ਹੋ-ਅਰ ਵਿਆਹ ਵਿੱਚ ਐਵੇਂ ਲੁਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ-ਦੂਜੀ ਇਹ-ਜੋ ਦੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹੋ-ਅਰ ਆਪ ਉਸ ਵਿੱਚੋਂ ਸੁਖ ਨਹੀਂ ਭੋਗਦੇ ॥

ਕੋਹਲੂ ਵਗਦਾ ਹੈ

ਤੇਲੀ ਤੇਲ ਕੱਢਦਾ ਹੈ-ਕੰਗਾਲਾਂ ਦੀ ਹਾਂਡੀ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਹੀ ਘਿਉ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ-ਰੋਗੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਔਖਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ-ਅਨੇਰੇ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ ਚਾਨਣ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਵਿੱਚ ਸੰਥਾ ਘੋਖਦੇ ਹਨ॥ ਇਸ ਦਾ ਫੋਗ ਭੀ ਨਿਕੰਮਾ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ-ਉਹ ਖੱਲ ਬਣਦੀ ਹੈ ਗਊਆਂ ਮਹੀਆਂ ਦਾ ਦੁੱਧ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ-ਬਲਦਾਂ ਨੂੰ ਮੋਟਿਆਂ ਕਰਦੀ ਹੈ॥ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕੋਹਲੂ ਵਗਣ ਲੱਗਾ ਸੀ-ਔਹ ਤੱਕ! ਪਰਭਾਤ ਹੋ ਗਈ-ਇਹ ਕੋਹਲੂ ਬਲਦ ਹੈ? ਉਹੋ ਰਾਤ ਵਾਲਾ-ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਥੱਕ ਗਿਆ ਹੈ-ਚਾਰ ਘੰਟੇ ਤਾਂ ਵਗਿਆ-ਸਿੱਧੀ ਛੜੱਕ ਤੁਰਦਾ-ਤਾਂ ਦਸ ਕੋਹ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ॥ ਇਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇੱਕੋ ਹੀ ਬਲਦ ਹੈ? ਨਹੀਂ-ਦੋ ਹਨ-ਪਹਿਰ ਇਸ ਥੋਂ ਕੰਮ ਲੈਂਦਾ ਹੈ-ਪਹਿਰ ਉਸ ਥੋਂ॥ ਇਹ ਤੀਮੀਂ ਕੇਹੜੀ ਹੈ? ਜੇਹੜੀ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਬਾਲ ਨੂੰ ਕੁੱਛੜ ਲਈ ਕੋਲ ਖੜੋਤੀ ਹੈ? ਇਸ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਹੈ ਮੁੰਡਾ ਰੋਂਦਾ ਹੈ-ਉਹ ਆਖਦੀ ਹੈ-ਇਹ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਪਲਕੁ ਕੋਹਲੂ ਉੱਤੇ ਬੈਠ ਜਾ ਤੇਲੀ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ-ਪਰੇ ਹਟ ਜਾ-ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਵੇਹਲੇ-ਤੇਲ ਵਿਗੜ ਜਾਏਗਾ॥

ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਤਰਨਾ

ਦਰਿਆ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ - ਤਾਰੂ ਤਰਦੇ ਪਏ ਹਨ - ਕੋਈ ਤੂੰਬੇ ਕੱਛ ਵਿੱਚ ਦਬਾਕੇ ਤਰਦਾ ਹੈ - ਕਿਸੇ ਨੇ ਮਸ਼ਕ ਫੁਲਾਕੇ ਛਾਤੀ ਦੇ ਹੇਠ ਦਬਾਈ ਹੋਈ ਹੈ ਅਰ ਓਹ ਉੱਤੇ ਤਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ - ਪਰ ਅਸਲ ਤਾਰੂ ਉਹੋ ਹੈ - ਜੇਹੜਾ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਰਖਦਾ - ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੇ ਤਾਣ ਉੱਤੇ ਤਰਦਾ ਹੈ ॥ ਤਰਨਾ ਬੀ ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਗੁਣ ਹੈ - ਕੋਈ ਵੇਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਜੋ ਬੇੜੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ - ਤਾਰੂ ਚਾਰ ਹੱਥ ਮਾਰਦਾ ਹੈ - ਅਰ ਪਾਰ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਕਦੀ ਬੇੜੀ ਡੁੱਬਣ ਲਗਦੀ ਹੈ - ਤਾਂ ਮਣਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਤਾਰੂ ਆਪਣੇ ਤਰਨ ਦੇ ਬਲ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਸਗੋਂ ਇਕ ਦੋ ਜੀਆਂ ਹੋਰ ਬੀ ਬਚਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ॥ ਜੇਹਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਲਈ ਡੰਡ ਪੇਲਨ ਦਾ ਕਰਤਬ ਗੁਣਕਾਰ ਹੈ - ਤੇਹਾ ਹੀ ਤਰਨਾ ਹੈ - ਖਾਧਾ ਹੋਇਆ ਪਚਦਾ ਹੈ - ਸਰੀਰ ਹੌਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ - ਹੱਥਾਂ ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਫੁਰਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ - ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਲਟਕ ਬੀ ਚੰਗੀ ਨਹੀਂ - ਜੋ ਪਾਣੀ ਦੀ ਮੱਛੀ ਹੀ ਹੋ ਰਹੋ - ਪਹਿਰਾਂ ਤੋੜੀ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਵੜੇ ਰਹੋ - ਅਰ ਕੋਹਾਂ ਤੋੜੀ ਵਹਿੰਦੇ ਫਿਰੋ, ਕਦੀ ਦਮ ਟੁੱਟ ਗਿਆ - ਤਾਂ ਗੋਤੇ ਖਾਓਗੇ - ਘੁੰਮਣਘੇਰ ਵਿੱਚ ਆ ਗਏ - ਤਾਂ ਡੁੱਬ ਜਾਓਗੇ - ਜਾਂ ਮਗਰਮੱਛ ਦਾ ਖ਼ੁਰਾਕ ਹੋ ਜਾਓਗੇ ॥

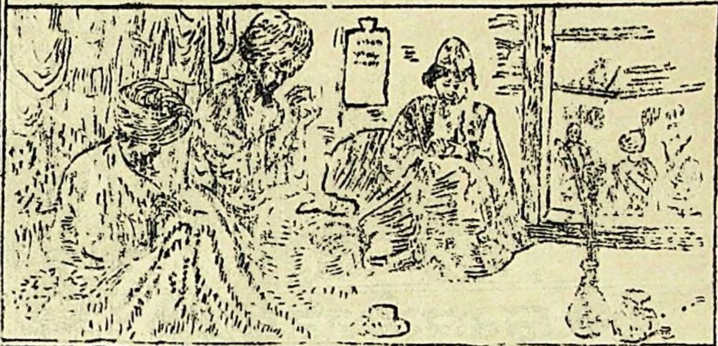

ਦਰਜ਼ੀ ਕੱਪੜੇ ਸੀਉਂਦਾ ਹੈ

ਇਸ ਦਾ ਕੰਮ ਬੜਾ ਨੀਝ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ - ਦੇਖੋ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਪਰ ਐ-
ਨਕ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ - ਦਰਜ਼ੀ ਜਾਨੂੰ ਪੁਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਤੁਸਾਡੀ ਪਤ ਰ-
ਹਿੰਦੀ ਹੈ - ਸਿਆਲ ਵਿੱਚ ਪਾਲੇ ਥੋਂ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਉਨਾਲ ਵਿਚ ਪਤਲੇ ਪਤਲੇ
ਕਪੜੇ ਪਹਿਨਾਉਂਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਵੱਡਾ ਚੰਗਾ ਦਰਜ਼ੀ ਹੈ - ਦੇਖੋ! ਰਾਤ ਭਰ ਵਿੱਚ
ਅੰਗਰਖਾ ਸੀਤਾ ਹੈ - ਹੁਣ ਮਾਲਕ ਨੂੰ ਪਹਿਨਾਇਆ ਹੈ - ਅਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਤੇ ਦੇਖ
ਰਿਹਾ ਹੈ - ਜੇ ਕਿਤੇ ਵੱਟ ਰਿਹਾ ਹੋਊ - ਤਾਂ ਫੇਰ ਉਧੇੜੇਗਾ - ਅਰ ਕਤਰ ਕੁਤਰ ਕੇ
ਠੀਕ ਕਰੇਗਾ - ਅਜਿਹਾ ਕਪੜਾ ਸੀਉਂਦਾ ਹੈ - ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਆਪ ਥੋਂ
ਆਪ ਪਿਆ ਬਣ ਬਣ ਪੈਂਦਾ ਹੈ - ਇਹ ਹੋਰਨਾ ਦਰਜੀਆਂ ਵਾਙੂ ਚੋਰ
ਨਹੀਂ ਹੈ - ਇੱਕ ਲੀਰ ਬੀ ਵਧ ਰਹੇ ਤਾਂ ਮੋੜ ਦੇਂਦਾ ਹੈ - ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਭ ਕੋਈ
ਇਸੇ ਥੋਂ ਕੱਪੜੇ ਸਿਵਾਉਂਦਾ ਹੈ ॥ ਭਾਈ ਦਰਜ਼ੀ, ਤੁਹਾਡੇ ਝੂਠੇ ਇਕਰਾਰ
ਵੱਡਾ ਔਖ ਦੇਂਦੇ ਹਨ - ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹੋਵੇ - ਤਾਂ ਅੱਠ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹੋ
ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਕਰਾਂ - ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ - ਦੇਖੋ! ਆਪ ਬੀ
ਸੀਉਂਦਾ ਹਾਂ - ਅਰ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਅਰਥਾਤ ਚੇਲੇ ਚਾਂਟੜੇ ਬੀ ਸੀਉਂਦੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ - ਫੇਰ ਬੀ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਮੁੱਕਦਾ ॥

ਪਰਭਾਤ ਦੀ ਹਵਾ ਖਾਣੀ

ਪਰਭਾਤ ਦਾ ਵੇਲਾ ਹੈ- ਆਹਾ ਹਾ ਕਿਆ ਬਹਾਰ ਹੈ ! ਵੇਖੋ! ਉਹੋ ਧਰਤੀ ਜੋ- ਉਹੋ ਬਨ ਦਾ ਘਾਹ ਬੂਟ ਹੈ- ਪਰ ਕਿਆ ਸੋਹਣੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਹਨ- ਜੋ ਹਰਿਆ ਫੁਲ ਦੀ ਸੋਭਾ ਕੁਛ ਹੋਰ ਹੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ + ਵੇਖੋ ਹਾਂ ਉਥੇ ਫੁਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਆਰੀਆਂ ਪੁਰੀਆਂ ਹਨ- ਕਿਆ ਲਹਿਲਹਾਉਂਦੀਆਂ ਹਰਿਆਉਲਾਂ ਹਨ- ਕਿਆ ਕੁਹ ਕੁਹਾਉਂਦੀਆਂ ਡਾਲੀਆਂ ਹਨ ! ਕਿਆ ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੇ ਫੁਲ ਹਨ ! ਹੁਣ ਏਧਰ ਫਲਾਂ ਵਾਲੇ ਬ੍ਰਿਛ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ ਅਨਾਰ ਮੇਉ- ਅਲੂਚੇ- ਸੰਗਤਰੇ- ਇਹ ਸਭ ਰਸਤੇ ਥੋਂ ਲਾਗਮੇਂ ਕਰਕੇ ਲਾਏ ਹਨ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ਪੰਛੀ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ- ਆਹਾ ਹਾ ਅਚਰਜ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ- ਇਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ- ਇਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਰਾਜ ਹੈ- ਜੋ ਨਿਚਿੰਤ ਉਡਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ- ਇਸ ਟਾਹਣੀ ਥੋਂ ਉਸ ਟਾਹਣੀ ਉੱਤੇ ਇਸ ਬੂਟੇ ਥੋਂ ਉਸ ਬੂਟੇ ਉਤੇ- ਸਾਵੇ ਸਾਵੇ ਤੋਤੇ ਕੇਹੀ ਸੋਭਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ + ਵੇਖਣਾ ਦੇਖਣਾ। ਬੁਲਬੁਲ ਉਸ ਝੰਭੀਰੀ ਉੱਤੇ ਝਪਟੀ- ਵਾਹ ਕਿਆ ਸੋਹਣੀ ਪਈ ਹੈ- ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਕੋਈ ਬਾਜ ਕਬੂਤਰ ਉਤੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ- ਮੱਛਰ- ਭੰਬਟ ਅਰ ਤੰਤੀਲੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਖੇਡਦੇ ਹਨ- ਬਿਰਛਾਂ ਉੱਤੋਂ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਲਹਿ ਆਉਂਦੇ

ਹਨ-ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਡਰ-ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਭੌ-ਚੁਗਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਖੇਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਲੋਲ ਕਰਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-ਇੱਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ਇਸ ਟਾਹਲੀ ਉੱਤੇ ਘੁੱਗੀ ਦਾ ਆਹਲਣਾ ਹੈ-ਬੱਚੇ ਵਿੱਚੇ ਹੋਣਗੇ-ਆਓ ਰਤੀਕੁ ਵੇਖੀਏ ॥ ਓਹੋ! ਇਸ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਆਂਡੇ ਪਏ ਹਨ-ਵੇਖਣਾ-ਹੱਥ ਨਾ ਲਾਇਓ ਨਾ ਭੁੱਲ ਪੈਣਗੇ-ਇਸ ਦੇ ਆਂਡੇ ਵੱਡੇ ਪਤੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥ ਸਾਹਮਣੇ ਤਾਂ ਵੇਖੋ-ਕੇਡਾ ਵਡਾ ਚੁਬੱਚਾ ਹੈ-ਇਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਧਾਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ-ਝਰਨਾ ਝਰਦਾ ਹੈ ॥ ਓਹੋ! ਕੇਹਾ ਜੋਰ ਦਾ ਪਾਣੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ-ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਆਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਵਹਿੰਦਾ ਹੈ! ਆਹਾ! ਕਿਆ ਲਹਿਰਾਂ ਮਾਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-ਪੰਛੀ ਉਤਰਦੇ ਹਨ-ਨ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ-ਖੰਭਾਂ ਨੂੰ ਖਿਲੇਰਕੇ ਫੁਰਾਟੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ-ਅਰ ਪਾਣੀ ਉਡਾ ਉਡਾਕੇ ਅਨੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ॥ ਹੁਣ ਵੱਡੇ ਬ੍ਰਿਛ ਤੁਰੇ ਹਨ-ਆਹਾ ਕੇਹੀ ਸੰਘਣੀ ਛਾਉਂ ਹੈ-ਕੇਹੀ ਠੰਢੀ ਠੰਢੀ ਪੌਣ ਆਉਂਦੀ ਹੈ-ਆਓ ਪਲਕੁ ਇੱਥੇ ਬੈਠੀਏ-ਕਿਆ ਕੂਲਾ ਕੂਲਾ ਘਾਹ ਹੈ! ਧੋਤਾ ਧਾਤਾ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ-ਜਿੱਕੁਰ ਸਾਵੀ ਮਖਮਲ-ਇਹ ਦੇ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਫੁੱਲ ਬੀ ਹਨ, ਜਿਸ ਤਰਾਂ ਸਾਵੇ ਰੰਗ ਦੇ ਗਲੀਚੇ ਉੱਤੇ ਮਖਮਲੀ ਫੁੱਲ ਬੂਟੇ ॥ ਆਓ ਬੈਠ ਜਾਓ ਜੀ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਲੇਟਦੇ ਫਿਰੀਏ ॥

ਓਹ ਬੁੱਢਾ ਮਾਲੀ ਕੀ ਪਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ-ਕਿਸੇ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਬੂਟੇ ਬੀਜ ਰਿਹਾ ਹੈ ॥ ਆਓ ਇਹ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀਏ-ਬਾਬਾ ਮਾਲੀ ਇਹ ਕੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ? ਅੰਬ ਦੇ ਬੂਟੇ ਲਾਉਂਦਾ ਹਾਂ-ਬਾਬਾ ਮਾਲੀ ਏਹ ਵੱਡੇ ਚਿਰਕੇ ਫਲਦੇ ਹਨ-ਕਦ ਏਹ ਫਲਣਗੇ ਅਰ ਕਦ ਤੁਸੀਂ ਖਾਓਗੇ? ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਓ-ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ ਲਾਏ ਅਸਾਂ ਖਾਧੇ-ਅਸੀਂ ਲਾਵਾਂਗੇ ਹੋਰ ਖਾਣਗੇ-ਵਾਹ ਬਾਬਾ ਵਾਹ ॥ ਉਦਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਇਹੋ ਗੱਲਾਂ ਹਨ-ਅੱਛਾ! ਤੁਸੀਂ ਬੀ ਖਾਂਦੇ ਰਹੋ-ਅਸੀਂ ਬੀ ਖਾਂਦੇ ਰਹੀਏ ॥

ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੋਥੀ ਪੂਰੀ ਹੋਈ

ਸਿਖਜਗਿਆਂਨਦੀਪਕ

ਪੰਜਾਬੀ ਪਠਸ਼ਾਲਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਹਿਤ

ਸਿਖ [illegible] ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ
[illegible] ਅਤੇ [illegible]
[illegible] ਛਪੀ।
ਸੰ. ੧੯੪੨ ਬਿਕ੍ਰਮੀ